

Välfärdsbrottslighet

Från fusk till systemhotande brottslighet

Christina Kiernan, samordnare välfärds-
brottslighet, otillåten påverkan och
våldsbejakande extremism

Kriminella inom vården

Myndighetsgemensam lägesbild, organiserad brottslighet 2023

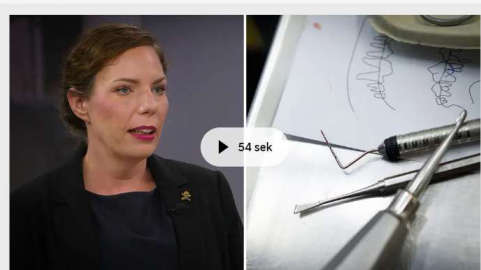
Myndighetsgemensam lägesbild
Organiserad brottslighet 2023

Informationssida Öppen

Polisen ARS svt NYHETER Nyheter Lokalt Sport SVT Play Barn

Kriminalvården Kronoförskott Skatteverket SA

Myndighetsgemensam rapport, juni

Se Sara Persson, brottsförebyggande specialist på Ekobrottsmyndigheten, lista vilka åtgärder hon vill se för att förebygga organiserad ekonomisk brottslighet. Foto: SVT/Henrik Montgomery/TT

Vård och omsorg nytt riskområde för organiserad brottslighet

UPPDATERAD 3 OKTOBER 2023 PUBLICERAD 2 OKTOBER 2023

Det blir vanligare att den organiserade, ekonomiska brottsligheten siktar in sig på annat än narkotika, som välfärdsbrott och bedrägerier.

– Vi har varit sena på bollen och inte sett förändringarna, säger Amir Rostami, professor i kriminologi.

Välfärdsystemen och vården är under attack av de kriminella gängen. Det säger flera experter i måndagens Aktuellt.

”Om staten hittills varit det huvudsakliga målet angrips nu även kommuner och regioners välfärdsutbetalningar, exempelvis till vårdcentraler, HVB, (hem för vård eller boende), skyddade boenden och familjehem.

”I flera regioner har de kriminella nätverkens förmåga blivit tydligare i fråga om att utnyttja insiders i legala verksamheter såsom banker, myndigheter och låneinstitut. Även vårdsektorn är drabbad.”

”Både Region Stockholm och Västra Götalandsregionen har identifierat kopplingar till organiserad brottslighet i form av både vårdgivare och patienter. Problematiken finns sannolikt också i andra regioner.

Välfärdsbrottslighet

SKR definition

När en aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning.

Vilka verksamheter kan vara berörda?

Kommuner	Regioner
Ekonomiskt bistånd, bostadsanpassningsbidrag	Vårdval
Anhöriganställning	Hjälpmedel
LSS, särskilt boende, hemtjänst, färdtjänst	Läkemedel
Förskola, hem för vård och boende (HVB), personlig assistans, särskilda boenden	Upphandlad vård
Parkeringsstillstånd, föreningsbidrag, bygglov, alkoholstillstånd	Nationella taxan
Hyreskontrakt	Läkarintyg, sjukskrivningsintyg
Markrättigheter	Recept
Bygg- och exploateringsverksamhet	Remisser

Vilka verksamheter kan vara berörda?

Kommuner

Ekonomiskt h

Anhöriga

LSS, sä

Försk

perso

Parker

alkoholt

Hyreskontra

Markrättigheter

Bygg- och exploateringsv

Inom alla områden där det finns
möjlighet att göra en vinst, för
egen del, för ett företag eller en
förening, förekommer det brott och
oegentligheter!

Exempel välfärdsbrottslighet

- Avtalshantering
- Felförskrivning
- Dubbeldebiteringar av tex besök
- Felaktiga intyg
- Läkarelegitimationer

Polisens lägesbild kriminell ekonomi

Polisens lägesbild kriminell ekonomi

Hinder för arbete mot välfärdsbrottslighet

- Kontroller inför legitimation och tillsynsmyndigheters olika möjligheter
- Sekretess mellan myndigheter
- Förutsättningar att granska leverantörer inför och under avtalstid
 - Nationella register avtal/sanktioner och kodverk (IVO har inte samma som regionerna)
 - Regionens granskningsmöjligheter (journaler, intervjuer patienter, m.m.)
- Granskning och sanktioner på läkemedelsområdet
 - Datatillgång och bearbetningsmöjligheter, både förskrivare och apotek
 - Regionens rätt att på förekommen anledning inte betala förmånskostnader för läkemedel
- Kontrollsystem saknas i stor omfattning
- Verktyg för att förebygga, utreda och motverka saknas
- Otillåten påverkan

Otillåten påverkan - definition

Ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en tjänsteperson eller förtroendevald att agera på ett annat sätt än denne tänkt.

Otillåten påverkan

Brottsliga och icke brottsliga aktiviteter som syftar till att indirekt eller direkt **påverka tjänstepersoner och förtroendevalda**, tex trakasserier, hot, våld.

Korruption

Otillbörligt utnyttjande av den offentliga positionen för att uppnå privata fördelar; en otillbörlig sammanblandning mellan det offentliga uppdraget och privata intressen.
(SKR definition)

Mutor, erbjudanden, gåvor, pengar, rabatter och måltider, men kan också inbegripa nära relationer mellan två personer.

Infiltration

Infiltrering av kommuner, regioner, företag och myndigheter genom placering eller rekrytering av insiders/möjliggörare.

Långsiktig och kostsam metod men värdefull eftersom "insidern" är införstådd i brottsupplägget alternativt kan utnyttjas vid behov.

Att motverka infiltration

Säkerhetsklassning, registerkontroll och bakgrundskontroll

Registerkontroll – ej fullständigt. Från nov 2024 - även involverande av en underårig i brottslighet samt brott enligt terroristbrottslagen

Ej systematiskt eller slentrianmässigt

- Gedigen rekryteringsprocess
 - Riskbedöm tjänsten
 - Riskbedöm tillgången till information tjänsten innebär
 - Googla

Betyg/intyg	Referenser
Kontakta Googla	Kontakta Googla

Vad
göra om man
hittar något?!

Hemställan om åtgärder för att förebygga, upptäcka och motverka välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvård samt tandvård, december 2023

Förslag på områden för åtgärder

- Möjliggöra informationsutbyte med myndigheter, men också mellan och inom kommuner och regioner
- Utökade möjligheter att kunna lämna information till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)
- Möjliggöra för regioner att begära in och granska privata utförarens patientjournaler
- Möjliggör bättre uppföljning av läkemedelsförskrivning utifrån arbetsplatskoder och förskrivarkoder

- Se över frågan om regioners kostnadsansvar vid fritidsförskrivning
- Möjliggör för regioner att på egen hand upphäva arbetsplatskoder inkl frågan om en interimistisk möjlighet för regioner att stänga en arbetsplatskod
- Möjliggör för regioner att stoppa utbetalningar till apotek
- Se över behovet av ändrad reglering av förmånskostnader för extemporeläkemedel
- Överväg tillståndsplikt inom hälso- och sjukvårdsverksamheter, inklusive krav på ägar- och ledningsprövning
- Förstärkt samordnad registerkontroll för upphandlade myndigheter
- Överväg inrättandet av ett register över leverantörer som varit föremål för åtgärder
- Bakgrundskontroller

<https://skr.se/download/18.40b25ebf18c6245376518a8c/1702641959702/WEBB-15-Hemstallan-om-atgarder-for-att-forebygga-upptacka-och-motverka-valfardsbrott.pdf>

Uppdrag med anledning av SKR hemställan om åtgärder för att förebygga, upptäcka och motverka välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvård samt tandvård, december 2023

- Regeringsuppdrag till IVO om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården och tandvården Delredovisat 31 januari 2025
<https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publikationer/rapporter/rapporter-2025/forstarkt-tillsyn-mot-valfardsbrottslighet-inom-halso--och-sjukvard-och-tandvard.pdf> (Slutredovisat 31 jan 2027)
- Regeringsuppdrag till IVO om förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen Delredovisat 31 januari 2025 <https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publikationer/rapporter/rapporter-2025/forstarkt-tillsyn-mot-valfardsbrottslighet-inom-omsorgen.pdf> (Slutredovisat 31 jan 2027)
- Regeringsuppdrag till Läkemedelsverket att kartlägga välfärdsbrottslighet inom apoteksverksamhet (Slutredovisning 25 september 2025)

- En översyn av vissa frågor om dokumentation, begränsningar och tillsyn avseende läkemedelsförskrivningar
(Redovisas 12 mars 2026)
- Regeringsuppdrag till Läkemedelsverket om risker med och åtgärder mot falska läkemedel
(Redovisas 31 januari 2026)
- Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen att bilda ett forum för lärande och kunskapsspridning om välfärdsbrottslighet
(Delredovisas den 30 november 2025, slutredovisas 28 februari 2027)
- Insatser för att stärka patientsäkerheten och motverka välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården
(Redovisas 12 okt 2026)

Lagstiftningsförändringar

- **Lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna**

4 § En myndighet ska på begäran lämna en fysisk persons kontaktuppgifter till en brottsbekämpande myndighet, om uppgifterna behövs i den brottsbekämpande verksamheten.

6 § En kommun eller en region ska lämna en uppgift till en brottsbekämpande myndighet, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten.

(1 april 2025) ----- KR3258-25 Dom 2025-07-30

- **Offentlighets- och sekretesslagen**

10:23 § ...en uppgift av betydelse för utredningen av ett begånget brott får lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet endast om utredningen angår brott för vilket det lägsta straffet enligt straffskalan för brottet är fängelse i sex månader eller mer (1 april 2025)

Offentlighets- och sekretesslagen - kommande

10:15 a Sekretess enligt 21–40 kap. hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för att

- 1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
- 2. utreda brott,
- 3. förebygga eller förhindra att en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp,
- 4. upptäcka eller utreda sådant som avses i 3
- 5. förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och överträdelser av regler, villkor i beslut eller avtal.

En uppgift får inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Proposition 28 maj 2025. Paragrafen träder i kraft 1 december 2025

Kommungemensamt arbete mot välfärdsbrottslighet

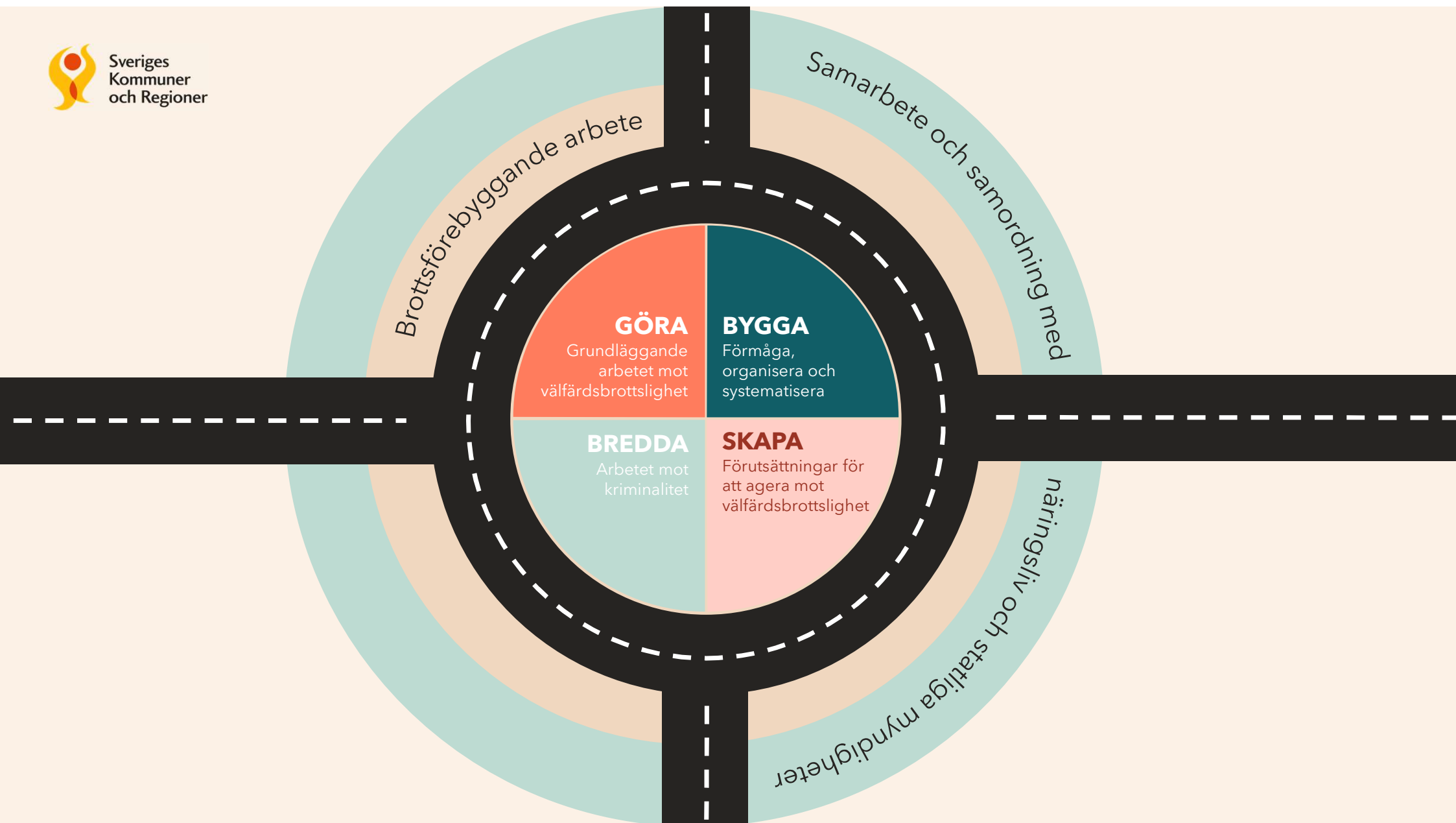
290 kommundirektörer har enats om att arbeta tillsammans med SKR i syfte att tillsammans bygga motståndskraft mot demokratihotande faktorer och stärka tilliten till demokratin

SKR

Paketerar befintliga verktyg och stöd
Utvecklar och samordnar nya verktyg och stöd
Grundutbildning i två delar
Fördjupningsutbildning
Kommunicerar internt och externt
Dialog och samordning med myndigheter
Löpande stöd till kommunerna efter behov

Kommunerna

Börjar GÖRA
Tar ansvar för BYGGA
Agerar inom ramen för SKAPA
Har beredskap för att BREDDA och stötta.

GÖRA

Grundläggande
arbetet mot
välfärdsbrottslighet

GÖRA ... grundläggande arbetet mot välfärdsbrottslighet

Vad gör SKR

- Grundutbildning allmän, 4 moduler
- Grundutbildning prioriterade områden, 5 moduler
- Paketering av befintliga verktyg och stöd
- Utveckling och paketering av nya verktyg och stöd

Vad gör kommunerna

- Börja **GÖRA**

GÖRA

Grundläggande
arbetet mot
välfärdsbrottslighet

GÖRA

Modul 1 till 4 – lanseras 30 september 2025

Anmäl dig till
lanseringswebbsändning
30 sept kl. 13.00

Vad är
vårdförbrottslighet -
grundläggande

Vad är otillåten
påverkan -
grundläggande

Hur ska du som
medarbetare agera
samt
arbetsgivaransvar

För förtroendevalda

GÖRA

Grundläggande
arbetet mot
vårdförbrottslighet

GÖRA

Modul 5 till 9

Upphandling

Ekonomiskt bistånd

Folkbokföringsbrott

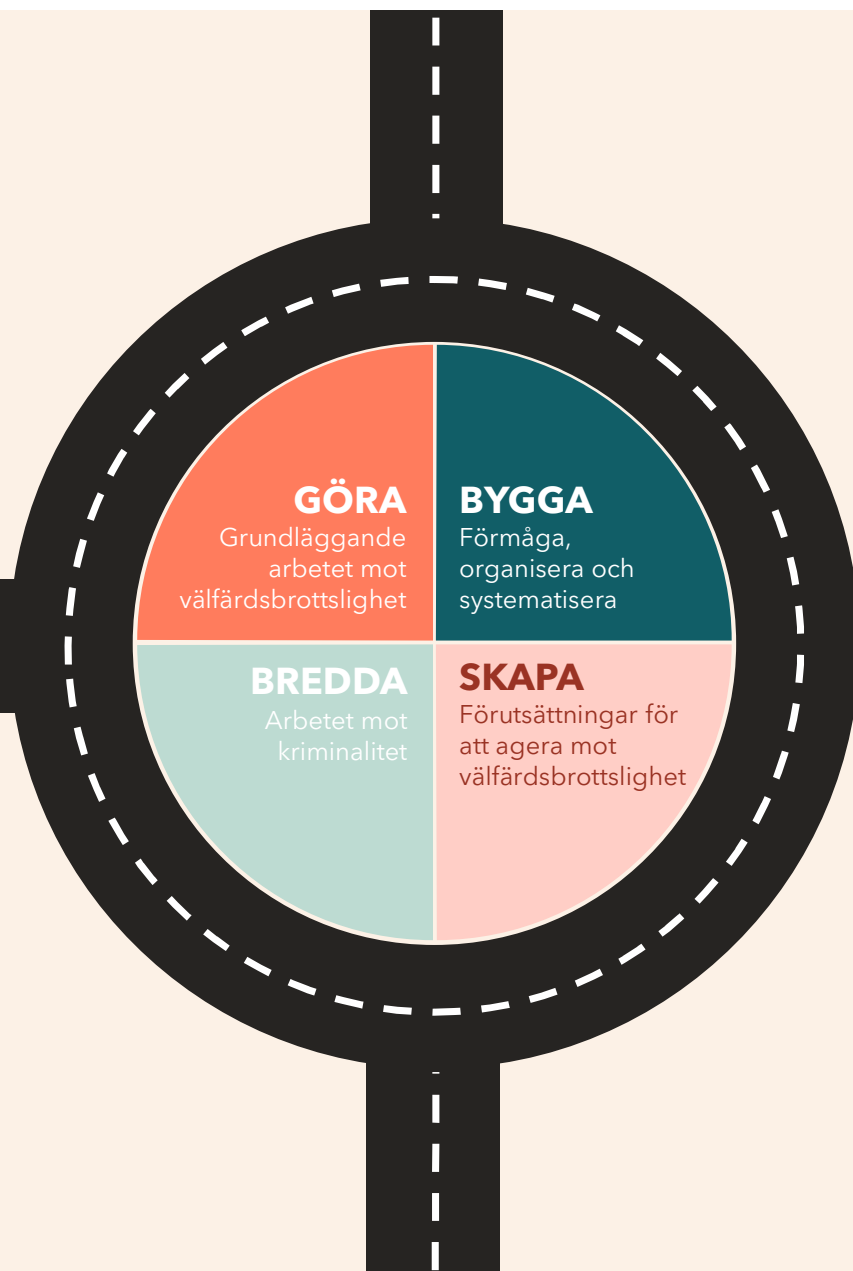
Samhällsbyggande

Föreningsbidrag

Specifik kompetenshöjning, verktyg och stöd kring praktiskt utförande, nationella myndigheters verksamhet samt kommunala erfarenheter och exempel

GÖRA

Grundläggande
arbetet mot
välfärdsbrottslighet

Välfärdsbrottslighetsvecka, v 43

Att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet 2025

Varmt välkommen till välfärdsbrottslighetskonferensen 2025 – ett tillfälle för dig som arbetar mot välfärdsbrottslighet att träffa och nätverka med kollegor från hela landet.

Anmäl dig

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/hotmotdemokrati och samhällssystem/valfardsbrottslighet/nyhetsarkivvalfardsbrottslighet/nyhetsarkivvalfardsbrottslighetotillatenpaverkan/valfardsbrottslighetsvecka2024oktober.86763.html>

Måndag: Internationell kartläggning av välfärdsbrottslighet

Välfärdsbrottslighetsveckan inleds med att presentera SKR:s kartläggning av välfärdsbrottslighet i närliggande länder. Hur ser det ut i Norden och Nederländerna?

Tisdag: Om korruption

Under dag två kommer Thomas Palmberg och Natalie Engstam Phalen, från Polisens nationella anti-korruptionsgrupp, att berätta om korruption och polisens arbete inom korruptionsområdet.

Onsdag: Att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet inom tandvården

Under dag tre kommer du att få höra Simon Linnér och Anna Hägglund, Region Stockholm, berätta om sitt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet inom tandvården.

Konferensen Utdrag ur programmet:

Lasse Wierup berättar om hur de kriminella nätverken lyckats leta sig in i svensk hälso- och sjukvård. Finns det någon väg tillbaka?

Strängnäs och Uppsala redogör för sina lägesbilder kopplat till välfärdsbrottslighet och organiserad brottslighet, och hur de arbetar för att motverka brottsligheten.

Gunnar Appelgren, Polisen, berättar om arbetet mot organiserad brottslighet i Södertälje och närliggande kommuner.

15 valbara seminarier

Övrigt stöd SKR erbjuder

Nätverk mot välfärdsbrottslighet

- Regionnätverk
- Kommunnätverk (digitalt)
- Nätverk mot Otillåten påverkan

Samarbetsrum – 5 olika, se webb

Nyhetsbrev minst 4 gånger om året

Webbinarserie

- 4 december Erfarenhet från projekten Cura (HVB) och Municipal (allmän förmågehöjning) NOA, Polis
- Fyra webinar planeras 2026

Information på webben ->

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/hotmotdemokratiochsamhallssystem/valfardsbrottslighet.377.html>

Tack för idag!

Christina Kiernan

Sveriges Kommuner och Regioner

Samordnare välfärdsbrottslighet, otillåten påverkan och våldsbejakande extremism

christina.kiernan@skr.se

070-3817849